

ایران و هند: نگاهی راهبردی

در دنیایی که سرعت در حال بازسازی است، روابط ایران و هند به یک بازسازی فوری احتیاج دارد؛ باید به سوی ساخت روابطی حرکت کنیم که بتواند همه ظرفیت‌های متقابل ما را شکوفا کند. حمایت صادقانه از ایران در مورد فعالیت‌ها و حق قانونی ایران در فعالیت‌های هسته‌ای صلح‌آمیز در کنار تلاش هند برای گسترش روابط اقتصادی همزمان با فشارهای غیرقانونی ایالات متحده بر ایران، آزمونی بزرگ برای روابط دیرپای ایران و هند بود.

ایران و هند در تاریخ دو هزار سال اخیر بیش از آن به یکدیگر نزدیک بوده‌اند که اکنون نیازی به معرفی یکدیگر داشته باشند. اما هنوز نگرش‌های کلیدی در هند و ایران وجود دارد که می‌باید در سال‌های پیش‌رو بیشتر درباره آنها گفتگو کرد. از نگاه جمهوری اسلامی ایران، ظهور آسیا امروز مهمترین تصویر از روابط بین‌الملل در دهه‌های آغازین قرن بیست و یکم و بازخیزی هند به سه دلیل، یکی از هیجان‌انگیزترین بخش‌های آن است. اول؛ به دلیل قرابت فرهنگی و میراث تاریخی مشترک دوم؛ نزدیکی جغرافیایی و تاثیرات این واقعیت فیزیکی بر ایران و سوم به این دلیل که هند بزرگترین آزمون چندفرهنگ‌گرایی و دموکراسی در عصر خیزش دوباره آسیاست. هند نقش کلیدی در متوازن کردن قدرت در قاره آسیا دارد. بدون هند، جهان می‌توانست ناامن‌تر و متشنج‌تر از امروز باشد و از منظر ایران، هند به منزله یک قدرت بزرگ، منبع غیرقابل جایگزینی در ایجاد ثبات استراتژیک و موازنه‌های بین‌المللی است. هند الهام‌بخش کثرت‌گرایی و همزیستی مسالمت‌آمیز میان ادیان و مذاهب است و نمادی از تساهل در برابر تنوع. بنابراین آنچه هند در آینده خواهد بود و آنچه در آینده انجام خواهد داد نه تنها برای ما مهم است بلکه بر سرنوشت ما و سایر ملت‌های آسیایی هم تاثیرگذار است.

به لحاظ استراتژیک، ایران و هند در سه حوزه جغرافیایی همپوشانی دارند. اول در آسیای جنوبی و به‌ویژه در رابطه با آینده صلح در افغانستان؛ دوم در آسیای مرکزی که اکنون به یک کریدور خشکی غیرقابل چشم‌پوشی در متصل کردن آسیا تبدیل شده است و سوم در اقیانوس هند و کرانه‌های آن که بیش از دو سوم ترافیک دریایی جهان را به خود اختصاص داده است. بعلاوه ما در رابطه با ضرورت پیشرفت جهان چندقطبی و ایجاد یک نظم بین‌المللی چندجانبه، عادلانه و منصفانه‌تر، مبارزه با خشونت و افراطی‌گری، حفظ ثبات اقتصاد جهانی و اجتناب از جنگ در حل و فصل اختلافات، دیدگاه‌های مشابهی داریم. به همین ترتیب خطرات مشابهی ایران و هند را تهدید می‌کنند: از حکمرانی بد که موجب دولت‌های فرومانده و مستعد آشوب‌ها و بحران‌هایی که مرزهای جغرافیایی را درمی‌نوردند تا ناامنی در گذرگاه‌های انرژی و کالا در خلیج فارس، دریای عمان و اقیانوس هند. این شباهت‌ها و گرایش‌های مثبت میان دو ملت، انتظاراتی را در ما نسبت به یکدیگر ایجاد می‌کند. سفر رئیس‌جمهور ایران به هند مناسبتی است که به بهانه آن می‌توان در این باره گفتگو کنیم که چگونه می‌توانیم انتظاراتمان را با واقعیت‌های جدید بین‌المللی و همینطور استعداد‌های سیاسی،

در دنیایی که سرعت در حال بازسازی است، روابط ایران و هند به یک بازسازی فوری احتیاج دارد؛ باید به سوی ساخت روابطی حرکت کنیم که بتواند همه ظرفیت‌های متقابل ما را شکوفا کند. حمایت صادقانه از ایران در مورد فعالیت‌ها و حق قانونی ایران در فعالیت‌های هسته‌ای صلح‌آمیز در کنار تلاش هند برای گسترش روابط اقتصادی همزمان با فشارهای غیرقانونی ایالات متحده بر ایران، آزمونی بزرگ برای روابط دیرپای ایران و هند بود. ما هرگز نیات خوب را فراموش نخواهیم کرد. جمهوری اسلامی ایران، هیچ محدودیتی در گسترش مناسبات با هند قائل نیست و از دولت هند هم چنین انتظاری داریم. البته می‌دانیم کشورهای زیادی هستند که از تعمیق روابط ایران و هند رضایت ندارند. در سال‌های گذشته خوشبختانه هیچکدام از این موانع نتوانسته بر اراده ما در توسعه مناسبات تأثیرات بلند مدت به جا بگذارد. هند امروز سهم قابل توجهی در حوزه انرژی ایران چه در استحصال و چه در واردات دارد که البته تا رسیدن به حداکثر ظرفیت خود باید فاصله زیادی را پشت سر بگذارد. بر اساس پیش‌بینی‌هایی نیاز هند به واردات انرژی تا سال ۲۰۲۱ به دو برابر امروز خواهد رسید. این تنها بدان معنا نیست که ما باید انرژی بیشتری به هند صادر کنیم؛ وابستگی‌های متقابل ما در رابطه با انرژی نیازمند نزدیک کردن نگرش‌های راهبردی ما درباره صلح و امنیتی است که ثبات خطوط انرژی، هرچه بیشتر به تحقق آن بستگی خواهد داشت. هند با ادامه رشد اقتصادی و بازآفرینی تدریجی نظم نوین بین‌المللی، دیگر نمی‌تواند به قدرتی در شبه قاره و در حاشیه اقیانوس هند محبوس بماند؛ همانطور که ایران نمی‌تواند با وجود قدرت و نفوذ رو به رشد و تهدیدات ناشی از مسئولیت‌ناپذیری دیگران به منطقه خلیج فارس محدود بماند و از مسئولیت‌های بزرگتر بگریزد. با وجود این درهم تنیدگی‌ها، ایران و هند بیش از آن همسایه هستند که در نقشه‌های جغرافیایی به نظر می‌رسد.

باقی ماندن در تجارت انرژی بدون در نظر داشتن الزاماتی که برای امن نگه داشتن خطوط و پیوندهای انرژی ضروری است، دامنه آسیب‌پذیری‌های ما را افزایش خواهد داد. به همین دلیل و همزمان با برطرف شدن موانع غیرقابل قبول مرتبط با تحریم‌های زورگویانه، تجارت غیرنفتی بعد از دستیابی به توافق برجام سرعت رو به گسترش گذاشته است. ما هنوز می‌توانیم مبادلات علمی، همکاری‌های مشترک و زمینه‌های بازاریابی را در حوزه‌های تک افزایش دهیم. از این گذشته، جمعیت بالای تحصیل کرده ایران و هند اجازه می‌دهد که زمینه‌های به اشتراک گذاشتن استعدادها و تجربه‌های حرفه‌ای و نیروی انسانی را تقویت کنیم. هند همینطور می‌تواند نقش سازنده‌ای در توسعه و مشارکت در مناطق آزاد تجاری ایران و همینطور جبران نیاز گسترده ایران به جذب سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه‌های صنعتی و تولیدی گوناگون داشته باشد.

از نگاه ایرانی، هند تنها یک قدرت نوظهور اقتصادی نیست بلکه یک ابرقدرت در حال پدیداری نظامی و سیاسی است با حس مسئولیت‌پذیری یک قدرت بزرگ که از تاریخ پر فراز و فرود آن سرچشمه می‌گیرد. در دنیایی که دهه‌ها بی‌مبالاتی برخی از رهبران قدرتمندترین کشورهای جهان، ریشه بسیاری از گرفتاری‌ها، ناامنی‌ها و آشوب‌ها بوده است، اکنون خیزش یک هند مسئولیت‌پذیر با حسی عمیق از همدردی با ملت‌های تحت ستم می‌تواند تسکین‌دهنده آلام

بسیاری از مردم جهان باشد. در گذشته، هند با مشارکت در برپایی جنبش عدم تعهد، نقش بی مانندش را در زمانی که جهان به نیات صادقانه و پشتکاری خستگی ناپذیر برای مقابله با زورگویی نیاز داشت، به اثبات رساند. امروز هند به مراتب بیش از گذشته می تواند این نقش تاریخی را در راه مقابله با نابه سامانی های جهانی تکرار کند. در سالیان اخیر، ایران به منزله تمدنی چند هزار ساله که از حسی مشابه با ملت بزرگ هند برخوردار است، مسئولیتش را در حفاظت از پایه های تمدن در غرب آسیا بکار گرفت و نبردی طولانی را با تروریسم تکفیری آغاز کرد و با همکاری وظیفه شناس ترین کشورها در موفقیت کامل به سرانجام رساند. آنچه ما در نبرد با داعش انجام دادیم، شکست یک فرقه شبه مذهبی نبود؛ بلکه الگویی از بی نظمی تسری یابنده بود که سراسر جهان اسلام را تهدید می کرد. به اتمام رساندن راه دشواری که ما در پیش گرفتیم، مستلزم اقدامات چند جانبه و تلاشی دائمی است. هند می تواند در کنار ایران در مبارزه با تروریسم، خشونت و افراطی گری از ظرفیت های تحسین برانگیز مادی و موقعیت استثنایی معنوی اش که میراثی سترگ را به دوش می کشد، فعالانه تر از قبل مشارکت کند. ایران از اینکه هند مسئولیت های بیشتری را در خلیج فارس و غرب آسیا بر عهده بگیرد، استقبال می کند و آن را ایفای نقشی سازنده برای آینده ای بهتر می داند.

هند امروز منبعی بزرگ از قدرت نرم را در اختیار دارد که میادین حضور آن از شرق تا غرب آسیا گسترده است. اختلاط عمیق فرهنگی ایران و هند، باعث شده است که نه تنها ایران نگرشی مثبت به قدرت نرم هند داشته باشد بلکه در آن سهیم باشد. وجود قریب به ۲۰۰ میلیون مسلمان در هند، این علقه را مضاعف می کند و به اعتقاد من همین سرمایه هنگفت، هند را آماده و تشویق می کند که روی دیگر صورت درخشان خود را به سوی جهان اسلام و مشارکت در روندهای اقتصادی و سیاسی آن نشان دهد. از نگاه ایران، پنجره همکاری های نظامی و امنیتی در غرب آسیا، جایی که هند می تواند نقش افزون تری بر عهده بگیرد، به روی هند گشوده است. همه اینها فرصت هایی برای وارد شدن به دنیای جدید و نظم بین المللی تازه ای است که هند شایستگی هایش را برای کسب جایگاه فراتر در آن قبلاً به اثبات رسانده است.